

**Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru
Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg (ARAC)**

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 28 Mawrth 2023

**Cynhelir yn Tramshed Tech
Uned D, Stryd Pendyris, Caerdydd CF11 6BH**

9:30 - 9:50 (ar gau i Aelodau ac archwilwyr) 9:50 - 1:00 (pwyllgor llawn)

Alan Morris	Aelod Pwyllgor [Cadeirydd]
Fran Targett	Aelod Pwyllgor
Jonathan Morgan	Aelod Pwyllgor
Jocelyn Davies	Aelod Pwyllgor
Gareth Madge	Aelod Pwyllgor
Derek Walker	Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru
Marie Brousseau Navarro	Prif Swyddog Gweithredol a Dirprwy Gomisiynydd
Helen Nelson	Arwr Corfforaethol [Ysgrifenyddiaeth y Pwyllgor]
Lisa Pitt	Pennaeth Cyllid
Lou Neale	Ysgogydd Arweiniol Newid Pobl a Diwylliant
Jacob Ellis	Arweinydd Ysgogi Newid: Materion Cyhoeddus a Rhyngwladol
Susan Crutcher	Pensaer Atebion
Lucy Evans	Archwiliwr Allanol Archwilio Cymru
Mike Collier	Archwilydd Mewnol TIAA

RHAN 1 – SICRWYDD

1. Ymddiheuriadau am absenoldeb a datganiadau o fuddiant

Ymddiheuriadau – John Dwight.

Datganiadau o ddiddordeb

- Nododd Jonathan Morgan mai hwn fyddai ei gyfarfod ARAC olaf gan y byddai'n cymryd drosodd fel Cadeirydd Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg o 1 Ebrill.
- Nododd Jocelyn Davies fod y Pwyllgor ar fin trafod ymwneud FGC â Llwybr i'r Bwrdd, yr oedd gan ei merch rôl reoli ynddi.

Nododd y Cadeirydd fod agenda'r cyfarfod heddiw wedi'i strwythuro ychydig yn wahanol, gyda materion sicrwydd yr ymdrinnir â hwy yn gyntaf (eitemau agenda hyd at eitem 7) seibiant byr pryd y gallai'r archwilwyr adael, ac yna parhau â materion cynghori (eitemau agenda 8-12).

2. Croeso i Derek Walker, Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol newydd Cymru

Croesawyd y Comisiynydd newydd Derek Walker i'r cyfarfod.

Diolchodd y Comisiynydd i ARAC a'r tîm staff am y croeso cynnes, yr help a'r gefnogaeth a ddarparwyd dros yr ychydig wythnosau diwethaf. Roedd yn teimlo'n freintiedig i fod yn y sefyllfa hon, yn gweithio gyda thîm dawnus ac ymroddedig. Roedd wedi ysgrifennu ar ei ddiwrnod cyntaf at holl brif weithredwyr ac arweinwyr pob corff cyhoeddus gyda chynnig agored i gyfarfod; ac roedd wedi cael ymateb cadarnhaol

iawn yn ôl. Nododd fod ganddo esgidiau mawr i'w llenwi, ond roedd hwn yn gyfnod newydd o'r Ddeddf ac yn gyfnod newydd o waith i'r tîm. Roedd eitem yn ddiweddarach ar yr agenda i drafod gosod blaenoriaethau newydd.

Roedd ar hyn o bryd yn cynnal cyfres o gyfarfodydd gydag arweinwyr y cyrff cyhoeddus a chyda gweinidogion Cymru. Mae rhai themâu allweddol yn dechrau dod i'r amlwg. Mae cyrff cyhoeddus yn gwerthfawrogi arbenigedd FGC ac yn gefnogol iawn i'r gwaith. Maen nhw eisiau mwy o help gyda 'sut' i wneud i newid ddigwydd ac mae rhai wedi dweud y byddent yn croesawu mwy o her. Mae'r ystod ddrwyd o drefniadau partneriaeth yn heriol i lawer o sefydliadau. Ymhlith y themâu polisi sy'n amlwg mewn sgysiau mae newid hinsawdd, addasu i'r hinsawdd, yr argyfwng natur, cyflwr ein hafonydd/dyfrffyrdd, materion iechyd a pholisi bwyd.

Roedd tipyn o sylw wedi bod ar y rôl, yn ôl y disgwyl.

3. Cofnodion y cyfarfod diwethaf a materion yn codi

Cymeradwywyd cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 25 Ionawr fel cofnod cywir.

Cyflwynodd y Cadeirydd nodyn ysgrifenedig o'r drafodaeth anffurfiol a gynhaliwyd rhwng staff ARAC a FGC, ar ôl y cyfarfod ffurfiol ym mis Ionawr, a oedd wedi'i ddosbarthu gan yr Arwr Corfforaethol. Roedd y drafodaeth yn ymwneud â chaffael a gwnaed rhai newidiadau mewn perthynas â chryfhau gweithdrefnau y cytunwyd arnynt oherwydd y drafodaeth. Er mwyn tryloywder, cytunwyd i ddal nodyn o'r sgwrs.

Materion yn Codi:

Nid oedd y camau gweithredu ar gyfer dysgu ôl-brosiect rhwng FGC ac Archwilio Cymru, fel y nodwyd yng nghofnodion 25 Ionawr, wedi digwydd eto. Mae hyn i'w godi gan y Comisiynydd fel rhan o'i gyfarfod cyntaf ag Archwilydd Cyffredinol Cymru. Nododd Lucy Evans, archwilydd allanol, ei bod yn cytuno â'r dull hwn o weithredu.

CAMAU GWEITHREDU:

- Y Comisiynydd i godi materion dysgu ôl-brosiect gydag Archwilydd Cyffredinol Cymru
- Y Comisiynydd i siarad â Chadeirydd ARAC cyn y cyfarfod hwnnw.

4. Archwilio

a) Archwilio mewnol

Dywedodd Mike Collier archwilydd mewnol TIAA fod yr Archwiliad Partneriaethau diweddar wedi derbyn graddfa sicrwydd sylweddol. Nid oedd unrhyw faterion wedi'u hamlygu ar wahân i fân argymhellion ynghylch effeithiolrwydd gweithredol. Diolchodd y Pwyllgor i TIAA am eu gwaith.

Cadarnhawyd bod yr Archwiliad Pontio arfaethedig wedi'i ganslo ac yn ei le roedd Archwiliad AD wedi'i gychwyn ar 27 Mawrth. Mae'r Archwiliad Dilynol hefyd yn cael ei gynnal ym mis Mawrth - bydd y ddau yn cael eu hadrodd i'r Pwyllgor nesaf ym mis Gorffennaf.

Trafodwyd cynllun archwilio drafft ar gyfer 2023/24.

O ran yr Archwiliad Cyllid, cytunwyd i ganolbwyntio ar Reolaeth Gyllidebol eleni, a Chyflogres a threuliau yn 2024/25. Cytunodd y Pwyllgor y dylai Archwiliad Seiberddiogelwch TGCh gael ei gynnal yn 2023/24 yn hytrach na 2025/26 - roedd FGC ar hyn o bryd yn gweithio tuag at achrediad seiberddiogelwch a'r dyddiad cau oedd Mai 2023. Byddai'n ddefnyddiol cynnal yr adolygiad unwaith y bydd y system hon yn ei lle ac yn

weithredol. Cytunwyd hefyd y dylid cynnal Archwiliad Llywodraethu Corfforaethol yn y cyfnod 2023/24 o ystyried nad oedd un wedi'i gynnal yn 2022/23.

Codwyd cwestiwn ynghylch yr hyd a oedd yn weddill ar y contract TIAA, gan ei bod yn ymddangos o'r cynllun drafft bod cylch tair blynedd newydd yn dechrau. Gofynnodd ARAC i hyn gael ei egluro.

b) Rhaglen archwilio allanol

Adroddodd Lucy Evans archwilydd allanol o Archwilio Cymru bod oedi gyda'r rhaglen archwilio ar gyfer 2023/24, o ganlyniad i sawl her gan gynnwys gweithredu safonau newydd. Bydd cynnydd o tua 10-20% mewn ffioedd. Roeddent yn gobeithio gallu rhannu cynllun ac arwydd o'r ffioedd yn ystod yr ychydig wythnosau nesaf.

O ystyried yr oedi helaeth, cododd Jonathan Morgan y risg na fyddai'r archwiliad yn cael ei gynnal mewn pryd i'r Comisiynydd osod ei gyfrifon, o fewn yr amserlen a nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Cafwyd trafodaeth ar y dyddiadau yr oedd yn rhaid i'r Comisiynydd osod ei hadroddiadau blynyddol statudol a chyfrifon. Cadarnhawyd hyn fel:

Audit

- 21 (1) The Commissioner must submit the accounts prepared for a financial year to the Auditor General for Wales no later than 31 **August** in the following financial year.
- (2) The Auditor General must –
- (a) examine, certify and report on accounts submitted under this paragraph, and
  - (b) no later than four months after the accounts are submitted, lay a copy of the certified accounts and the report on them before the National Assembly.
- (3) In examining accounts submitted under this paragraph, the Auditor General must not certify the accounts unless satisfied that the expenditure to which the accounts relate has been incurred lawfully and in accordance with the authority that governs it.

CAMAU GWEITHREDU:

- TIAA i wneud y newidiadau y cytunwyd arnynt i'r cynllun ar gyfer 2023/24 a'i gyflwyno i gyfarfod nesaf y Pwyllgor ym mis Gorffennaf.
- Pennaeth Cyllid FGC Lisa Pitt i egluro gyda TIAA (a'r Comisiynwyr eraill sy'n rhan o'r trefniant archwilio mewnol presennol) hyd y contract sydd ar ôl.
- Lucy Evans, Archwilio Cymru i roi gwybod i'r Pennaeth Cyllid am yr amserlenni ar gyfer yr archwiliad allanol eleni, a'r ffi.
- Pennaeth Cyllid a Phrif Swyddog Gweithredu FGC i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i ARAC am amserlenni archwilio allanol, mewn perthynas â'r risg na chaiff y gwaith ei wneud ar amser.

5. Adnoddau a Chyllid

a) Adroddiad Alldro Chwarter 4

Cyflwynodd y Pennaeth Cyllid yr adroddiad alldro diwedd blwyddyn. Nododd y sefyllfa well o gymharu â'r un adroddiad yn Chwarter 3. Roedd cais wedi'i wneud i Lywodraeth Cymru i gario drosodd y tanwariant o £52,000.

b) Cynllunio Cyllideb 2023-24 (pdf)

O ran y gyllideb ar gyfer 2023/24, roedd hyn bron wedi'i gwblhau; nodwyd gan y Pwyllgor mai ychydig iawn o adnoddau heb eu hymrwymo oedd ar gael ar gyfer gwaith prosiect. Cyn lleied oedd ar gael,

oedd ar gyfer gwaith Ffocws Ein Dyfodol – yr ymglymiad a’r dadansoddiad yn gysylltiedig â gosod blaenoriaethau’r Comisiynydd.

Nododd Jocelyn Davies y risg (nad oedd yn teimlo ei bod yn cael ei hadlewyrchu yn y gofrestr risg strategol) o gadw a recriwtio staff. Mae cymaint o waith FGC yn ddibynnol ar dîm bychan ac ymroddedig iawn, ac mae risgiau gwirioneddol o golli staff a fydd yn tanseilio gallu’r Comisiynydd i gyflawni ei ddyletswyddau.

Cododd Jonathan Morgan y mater pam fod digwyddiad Ysgogwyr Newid Cenedlaethau’r Dyfodol wedi mynd y tu hwnt i’r gyllideb. Adroddodd yr Arwr Corfforaethol fod hyn oherwydd:

- Yn fwyaf arwyddocaol, cafodd costau cyfathrebu (ffotograffiaeth a fideograffeg) y cytunwyd i ddechrau eu cymryd o gyllideb arall gan fod ganddynt oes hirach, eu cynnwys yn y pen draw yng nghyllideb y digwyddiad.
- Roedd costau ychwanegol fel capsynau byw, i wneud y digwyddiad yn hygyrch i aelodau o’r gymuned drwm eu clyw a oedd wedi archebu i fod yn bresennol, na chawsant eu cynnwys yn y gyllideb i ddechrau.
- I raddau llai, roedd y niferoedd mawr a ddenodd y digwyddiad (200 o bobl wyneb yn wyneb) yn golygu bod costau yn gysylltiedig â 50 yn fwy o lefydd (bwyd, llogi cadair ayb). Gwnaeth y tîm trefnu benderfyniad ymwybodol i wneud y digwyddiad yn un cynhwysol a hygyrch i bawb â diddordeb.
- Canfuwyd nad oedd defnyddiau traul nodweddiadol sydd eu hangen ar gyfer digwyddiad yn eiddo i FGC ac o ganlyniad bu'n rhaid dod â hwy i mewn (fel clipfyrddau, cortynnau gwddf ac ati). Byddai gan y rhain oes hirach a gellid eu defnyddio ar gyfer digwyddiadau FGC eraill.

Derbyniwyd yr esboniad hwn.

CAMAU GWEITHREDU:

- Y Pennaeth Cyllid i roi gwybod i'r ARAC a fydd Llywodraeth Cymru yn caniatáu i'r Comisiynydd gario'r tanwariant o £52,000 ymlaen i 2023/24.

6. Polisiâu mewnol

a) Chwythu’r Chwiban

Cyflwynodd Lou Neale, Ysgogydd Arweiniol Newid Pobl a Diwylliant, y polisi Chwythu’r Chwiban diwygiedig. Eglurodd y Cadeirydd mai rôl y pwyllgor oedd “ystyried a chynghori” ar y polisi, yn hytrach na’i gymeradwyo fel yr awgrymwyd gan yr agenda.

Gofynnwyd am nifer o ddiwygiadau pellach i helpu'r polisi i lifo rhwng camau 2 a 3. O ran annibyniaeth yr ymchwiliad, gwnaed awgrym a allai aelod o dîm comisiynwyr arall o bosibl chwarae rhan, sef Llywodraeth Cymru neu gymrodeddwr annibynnol y mae ei byddai penderfyniad yn rhwymol ar y ddwy ochr. Teimlai ARAC fod angen ymchwilio ymhellach i'r opsiynau hyn.

b) Caffael

Cyflwynodd y Pennaeth Cyllid y polisi caffael diwygiedig, a oedd bellach yn cynnwys yr awgrym o lefel de minimus. Nododd ei bod yn paratoi templedi, coed penderfyniadau, dogfennau cryno a hyfforddiant i'r tîm ar y polisi wedi'i ddiweddarau.

Pwyntiau Trafod:

- Nododd y Comisiynydd ei fod wedi gofyn i’r polisi hwn gael ei gyflwyno i ARAC gan ei fod am awgrymu newidiadau ychwanegol gan gynnwys:
  - i. Cymeradwyaeth ddwbl ar gyfer awdurdodiad a thaliad felly roedd dwy set o lygaid ar bob trafodiad.
  - ii. Symleiddio lefelau awdurdodi a’r cynllun dirprwyo fel eu bod yn fwy cyson.

iii. Gwneud yn siŵr bod y polisi caffael yn gysylltiedig â'r polisi teithio, gan fod staff weithiau'n cael eu cyfeirio at ddefnyddio'r polisi caffael ar gyfer archebu trefniadau teithio.

- Ailadroddodd aelodau ARAC pam eu bod yn teimlo bod angen lefel de minimus oherwydd bod y tîm FGC yn gorfod mynd trwy broses ffurfiol ar gyfer sicrhau tri dyfynbris ar gyfer mân wariant, fel prynu llyfrau nodiadau.
- Gofynnodd aelodau ARAC am gael y fersiwn cywir o'r Polisi Teithio a Chynhaliaeth, a phawb yn cael cyfle i hawlio treuliau, ac roedd hyn yn amrywio ar hyn o bryd gyda rhai aelodau yn hawlio a rhai ddim yn sylweddoli y gallent neu sut i wneud hynny.
- Dylai fod gan bob polisi ddyddiad adolygu arnynt.
- Cyflwynodd y Prif Swyddog Gweithredol ddogfen ddefnyddiol yn dangos y polisiâu mewnol eraill a oedd yn cael eu hadolygu ar hyn o bryd yn ystod mis Mai a mis Mehefin, gan gynnwys Polisi Tâl, Iechyd a Diogelwch, Recriwtio, Seiberddiogelwch a Disgyblu. Byddai'r rhain yn cysylltu â'r llawlyfr staff.

Camau Gweithredu:

- Ysgogydd Arweiniol Newid Pobl a Diwylliant i edrych ar awgrymiadau ARAC ar gyfer y polisi Chwythu'r Chwiban a'u cyflwyno i gyfarfod ARAC yn y dyfodol.
- Y Pennaeth Cyllid a'r Comisiynydd i adolygu'r Polisi Caffael yn unol â'r newidiadau y cytunwyd arnynt.
- Y Pennaeth Cyllid i gwblhau'r Polisi Teithio a Chynhaliaeth a darparu'r fersiwn ddiweddaraf i aelodau'r ARAC, ynghyd â ffurflenni hawlio er mwyn iddynt allu hawlio treuliau yn ôl fel aelod o'r Pwyllgor.
- Y Prif Swyddog Gweithredol i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i aelodau ARAC ar y polisiâu eraill sy'n cael eu hadolygu, yn y cyfarfod nesaf.
- Prif Swyddog Gweithredol i drefnu hyfforddiant i staff ar Geisiadau Rhyddid Gwybodaeth.

7. Adroddiad Chwarterol ARAC a Chofrestr Risg Cryno

Rhoddodd yr Arwr Corfforaethol drosolwg o'r adroddiad chwarterol. Mae Map Ffordd bach ar gyfer y chwe mis nesaf yn cael ei ddatblygu a fydd yn cynnwys:

- a) Rhaglen hyfforddi newydd ar gyfer cyrff cyhoeddus i wella gwybodaeth, sgiliau a newid meddylfryd am y Ddeddf. Bydd hwn yn gyfle i ymestyn cefnogaeth FGC i gyrff cyhoeddus a'u helpu ymhellach gyda'r 'sut.'
- b) Cyfres o 'byllau tywod' polisi i drafod pynciau polisi perthnasol gydag arbenigwyr a dod o hyd i atebion neu feysydd i ni eu blaenoriaethu. Pynciau posibl fydd cyflwr ein hafonydd a pholisi bwyd. Bydd y sesiynau yn llywio ein ffocws yn y dyfodol ac yn rhoi llwyfan i ni wneud cyfraniadau i drafodaethau cyhoeddus byw.
- c) Cam nesaf ein rhaglen waith ryngwladol, a fydd yn parhau i gynnwys gwaith i rannu arfer da byd-eang gyda chyrrff cyhoeddus i'w cefnogi i roi'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a'r egwyddor datblygu cynaliadwy ar waith.
- ch) Cyhoeddi pecyn cymorth newydd i fusnesau.
- d) Lansio Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol 3.0.
- dd) Ymgysylltu â'r bobl a'r sefydliadau ar y 100 Ysgogwyr Newid i archwilio sut y gallwn barhau i weithio gyda nhw a hyrwyddo eu heffaith. Rydym hefyd yn ystyried a ydym yn gwneud hwn yn ddigwyddiad rheolaidd (efallai gyda nifer llai bob blwyddyn?).
- e) Gwaith cyfryngau rhagweithiol i barhau i ymgysylltu a hysbysu pobl am y Ddeddf a'n gwaith.
- f) Gweithio i ddiweddarau polisiâu a phrosesau FGC a rhoi polisiâu newydd ar waith lle maent ar goll. Bwriad hyn i gyd yw rhoi eglurder i staff ynghylch sut mae pethau'n gweithio a mwy o amser ar gyfer y swydd o ddydd i ddydd.

Cytunwyd ar Gam Gweithredu Tendir Sengl. Nododd ARAC y gofrestr risg a'r mân newid geiriad yn y risg strategol ar "bartneriaethau", i "gydweithio".

[Gadawodd yr archwilwyr oedd yn bresennol y cyfarfod. Seibiant byr]

Dyddiad cyfarfodydd yn y dyfodol:

15 Gorffennaf 2023

18-19 Hydref 2023

25 Ionawr 2024

17-18 Ebrill 2024